

חלק פרק אחד עשר סנהדרין צא.

מסורת הש"ס

מולעת * שיזאל מן היס אחד לשבעים שנה ולזבעין בדמו תכלתו.¹ ולכתולה אינו נראה בכל הבר אלא חלון אחד: **ולמחר**. שהגשמים יורדין מממלא כולו חלונות. ונראה למורי שביי חלון² (ראשון) משרינין כולן. אלמלא יש צידו לחיות לפי שעה: **גביהא בן פסיסא**.

כך שמו והיתה לו עקמומיות בגבו כדמוכח לקמן: **ווי לכוני חיביא**. אזי לכס לרשעים: **דחיי מסיס**. אותן שהן מיין רואין אנו שמתיין והיאך יעלה על דעמנו שהממים חוזרין וחיים: **דלא הוו**. אותן שלא היו מעולם נוצרין ונולדין ומיין אותן שהיו כבר לא כ"ש שחוזרין ומיין: **אי"ל מינא: חיביא קריס לי וכו'**. זכא לקמטרי: **דימוסנאי**. עוררין זעלי חמס שהיו רוצין ליתול חלק ציהודה וצירושלים: **שצאו בני אפריקא לדון וכו'**. ובנגלת תענית חשיד להו כל אותן ימים שנעשה בהן נסים לישראל וקבעוס יו"ט ולהכי קאמר הכא בעשרים וארבעה בניסן לומר דיום טוב הוא ואסור בהספד משום נס זה: **ארץ כנען לגבולותיה**. דלהך ארעא קרי ארץ כנען ואחס ירשחס שלא כדין דשלנו הוא דכנען אצינו היה: **אגטין**. כחכים שלא יטול אחד בחלק חבירו כמו שעשה אברהם לישמעאל שלא ליתול זמה שנתן ליצחק כלום יש לזה על זה כלום: **סס טומאה**. כשוף ומעשה שדים: **צבורות**

אמרה ליה צרכיה. דקיסר לרצן גמליאל שצקה: **שני יוצרים וכו'**. משל הוא. אלו היו שני יוצרים בעירנו אחד יוצר כלים מן המים וכו': **אמרה לו**. א"כ הקצ"ה אס מן המים הוא מצייר דמטפה סרוחה שהיא כמים הוא מוליד: **מן העפר לא כל שכן**. שצידו: **דני רבי ישמעאל פנה קל וחומר מכלי זכוכית**.

וזו היא תשובה שהשיבה לאצבי: **מה לנו זכוכית עשמן זרוח של אדם**. שכהוא עושה אותו יש לו שפופרת ונופה תמוכה וכן נשמע מפי האומנין: **יש להם סקנה**. להטיין ולחזור ולעשות מהן כלי. והא דלמרינן צבוגיגה (דף טו.) ונמסין לאצבס ככלי זכוכית לא שאין להם תקנה אלא שנספדין לשעתן ואין מתקיימין: **עכשיו שיש מים**. והכי נמי הקצ"ה יוצר את האדם מטפה קטנה שאין בה ממש וכו"ש שיכול לנרמחו מן העפר. אי נמי כל העולם כולו יצר מתווה: **ואס אי אסה מאמין**. שהקצ"ה יוצר מן העפר: **עצבר**. שקורין אשקור"ל ויש צמיגן שאין נצרכין על ידי תולדה: **היום**. שמתחיל לנרמח ולנלחא מן העפר ולמחר מהלך כשהוא נצרב כדלמרי" ששחיתת מוליך צהעור והרוטב (דף קט.) : **ושמא סאמר לומן מרובה**. שאותו שרץ אינו נצרב לנלחא אלא לומן מרובה שזוע או שזועיים ותהא סבור שאין הקצ"ה מחיה הממים לפי שעה: **לך עלה להי וכו'**. חלון.

וראה שהיום³ אין בו אלא חלון אחד למחר ירדו גשמים ונתמלא כולו חלונות א"ל ההוא מינא לגביהא בן פסיסא ווי לכוני חיביא דאמרייתון מיתי חייין דחייין מיתי דמיית חייין א"ל ווי לכוני חיביא ופשיטנא לעקמותך מינג א"ל אם אתה עושה כן רופא אומן תקרא ושכר הרבה תמול ת"ר⁴ בעשרים וארבעה בניסן איתנמילו דימוסנאי מיהודה ומירושלים כשבאו בני אפריקא לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו היא דכתיב: **ארץ כנען לגבולותיה וכנען אבוהון דהנהו אינשי הוה אמר להו גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס מוקדון אם ינצחוני אמרו הדיוש שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהם אמר להם מהיכן אתם מביאים ראיה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה שנאמר⁵ יואמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו⁶ עבד שקנה נכסים עבד למי ונכסים למי ולא עוד אלא שהרי כמה שנים שלא עבדתונו אמר להם אלכסנדרוס מלכא החזירו לו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה מיד ברחו והניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נטועות ואותה שנה שביעית היתה שוב⁷ אף פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו הרי הוא אומר⁸ וזה⁹ נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום תנו לנו כסף וזהב שנמלתם ממנו אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס אם ינצחוני אמרו להם הדיוש שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהן אמר להן מהיכן אתם מביאים ראיה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה שנאמר¹⁰ ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששיעבדתם במצרים שנה וארבע מאות שנה אמר להן אלכסנדרוס מוקדון החזירו לו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה מיד הניחו זרועות וכרמיהן כשהן נטועות וברחו ואותה שנה שביעית היתה ושוב פעם אחת באו בני ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו ושלכם דכתיב¹¹ ואלה תולדות ישמעאל בני אברהם וכתוב¹² אלה תולדות יצחק בן אברהם אמר להן גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהם לפני אלכסנדרוס מוקדון אם ינצחוני אמרו להם הדיוש שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהן אמר להן מהיכן אתם מביאים ראיה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא ראיה אלא מן התורה שנאמר¹³ ויהן אברהם את כל אשר לו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות¹⁴ אב שנתן אגמין לבניו בחייו ושיגור זה מעל זה כלום יש לזה על זה כלום מאי מתנות אמר ר' ירמיה בר אבא מלמד שמסר להם שם טומאה אמר ליה אנטונינוס לרבי גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין כיצד גוף אומר נשמה חטאת שמיום שפירשה ממני הריני מוטל כאבן דומם בקבר ונשמה אומרת גוף חטא שמיום שפירשת ממנו הריני פורחת באויר כצפור אמר ליה אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו פרדס נאה והיה בו**

(א) הפשטי בשו"ס עכשו כחז כן שמתין צו"ד וזונו יקרין. (ב) ג"י הערוך ערך חלון ג' אין שם חלון פ"י חלה. (ג) ו"י מנילת תענית פ"ג. (ד) נלקמן קה. מגילה טו. (ה) ו"י הערוך ערך ג"י שם שכתב לגמין וכו' פ"י שער וזוהו ודע ע"ד דפילקוט א"תא א"כ שכתב לקטין. (ו) מנמות מד. (ז) נכרש"י שפטי למלא.

תורה אור השלם

1. צו בני ישראל ואמרתם אלהים כי אתם באים אל הארץ כנען ואת הארץ אשר תפל לכם בגולה ארץ כנען לגבולותיה: במדבר לד ב
2. ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: בראשית ט כה
3. וזו נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום ויצילו את מצרים: שמות יב לו
4. ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה: שמות יב כ
5. ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר ילידה הנה הפורצית שפחת שרה לאברהם: בראשית כה יב
6. ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק: בראשית כה יב
7. ויהן אברהם את כל אשר לו ליצחק: ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מעל יצחק בנו בעודו חי שקמה אל ארץ קדם: בראשית כה ה-ו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חלון וכו'. שיזאל מן היס. מיין בלשון כש"י מנמות דף מה ע"ה ד"ה ועולה:

הנהגות הגר"א

[א] גמ' פעם אחת ממק:

לעזי רש"י

אשקור"ל [אישקור"ל]. נא.